

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 80/99

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte 18. augusta 1999 predbežne prerokoval podnet [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Svetozárom Chabodom, Bratislava, Palackého 20, na začatie konania pre porušenie základného práva a slobody zaručených čl. 17 ods. 2 prvá veta Ústavy Slovenskej republiky zo strany Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, sekcie vyšetrovania a kriminalisticko-expertíznych činností Policajného zboru, odboru vyšetrovania obzvlášť závažnej trestnej činnosti, Bratislava a Krajskej prokuratúry v Bratislave v konaní pod sp. zn. ČVS: VKE-1/30-98 a takto

r o z h o d o l :

Podnet [REDACTED] na začatie konania o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Navrhovateľ [REDACTED] (ďalej len „navrhovateľ“) podaním z 22. júna 1999 doručeným na Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „Ústavný súd SR“) 25. júna 1999, ktoré označil ako „Podnet na začatie konania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky podľa čl. 130 ods. 3 Ústavy SR pre porušenie práv fyzickej

osoby“ sa domáhal vydania uznesenia ústavného súdu tohto znenia: „Postupom vyšetrovateľov Ministerstva vnútra SR, Sekcie vyšetrovania a kriminalisticko-expertíznych činností PZ, odbor vyšetrovania obzvlášť závažnej trestnej činnosti Bratislava a krajského prokurátora v Bratislave v trestnej veci ČVS: VKE-1/30-98 bolo porušené ústavné právo podnecovateľa upravené v článku 17 ods. 2 prvá veta Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť osobnej slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.“

V odôvodnení svojho podania navrhovateľ uviedol:

„Dňa 3. marca 1998 vydal predseda vlády SR v zastúpení prezidenta SR rozhodnutie o amnestii, ktoré bolo uverejnené v Zbierke zákonov SR pod č. 55/1998 Z. z. V čl. VI. nariadil, aby sa nezačínalo, a ak sa začalo, aby sa zastavilo trestné stíhanie za trestné činy spáchané v súvislosti s oznámením o zavlčení [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] do cudziny.

Dňa 7. júla 1998 vydal predseda vlády Slovenskej republiky rozhodnutie o amnestii, ktoré bolo uverejnené v Zbierke zákonov SR pod č. 214/1998 Z. z. V článku II. nariadil, aby sa nezačínalo, a ak sa začalo, aby sa zastavilo trestné konanie pre podozrenie z trestných činov, ktoré mali byť spáchané v súvislosti s oznámeným zavlčením [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], do cudziny, ku ktorému malo dôjsť 31. augusta 1995.

Rozhodnutím predsedu vlády SR o amnestii č. 55/98 Z. z. a 214/98 Z. z. v súlade s § 11 ods. 1 písm. a) Tr. por. nastala neprípustnosť trestného stíhania a v zmysle § 65 Tr. zákona došlo k zániku trestnosti týchto činov.

Dňa 8. decembra 1998 vydal predseda vlády SR v zastúpení prezidenta SR rozhodnutie, ktoré označil Rozhodnutím o amnestii. Toto rozhodnutie bolo uverejnené v Zbierke zákonov SR pod č. 375/1998 Z. z. V tomto rozhodnutí rozhodol, že: „Článok V. a článok VI. rozhodnutia o amnestii z 3. marca 1998, uverejneného pod

č. 55/1998 Z. z., a článok I. a článok II. rozhodnutia o amnestii zo 7. júla 1998, uverejneného pod č. 214/1998 Z. z., sa vypúšťajú.“

Dňa 9. 4. 1999 podľa § 160 Tr. por. bolo vydané uznesenie o vznesení obvinenia pre trestný čin zavlečenia do cudziny podľa § 233 ods. 1, 2 písm. a) Tr. zák.

Vydaním uznesenia o amnestii zo dňa 8. 12. 1998 sa podľa orgánov činných v trestnom konaní údajne odstránila zákonná prekážka, aby mohli začať trestne stíhať osoby podozrivé z trestného činu zavlečenia [REDAKOVANÉ] do cudziny. Takéto stanovisko orgánov činných v trestnom konaní nemá oporu v zákone, t. j. v Trestnom zákone, ako ani v Trestnom poriadku a ich konanie je v rozpore s čl. 2 ods. 2 Ústavy SR s prihliadnutím na uznesenie Ústavného súdu SR č. 49/1998 Z. z.

Podľa § 11 ods. 1 písm. a) Tr. por. trestné stíhanie nemožno začať, a ak bolo už začaté, nemožno v ňom pokračovať a musí byť zastavené, ak to nariadi prezident republiky, použijúc svoje právo udeľovať milosť alebo amnestiu.

Trest. por. však nepozná ustanovenie, ako možno začať trestné stíhanie v prípade, ak dôjde k zrušeniu amnestie. Podľa § 11 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku neprípustnosť trestného stíhania nepozná možnosť obnovenia trestného stíhania vydaním nového rozhodnutia o amnestii, tak ako sa to stalo rozhodnutím o amnestii zo dňa 8. 12. 1998, publikovaného v Zbierke zákonov pod č. 375/1998 Z. z.

Vzhľadom na uvedené rozhodnutím predsedu vlády SR v zastúpení prezidenta SR o amnestii č. 55/98 Z. z. a 214/98 Z. z. došlo k zániku trestnosti činov, ktoré mali byť spáchané v súvislosti s oznámeným zavlečením [REDAKOVANÉ], do cudziny.

Orgány činné v trestnom konaní napriek tomu, že zákon ich neoprávňoval k tomu, aby začali voči mne trestné stíhanie, konali v rozpore s rozsahom a spôsobom, ktorý ustanovuje zákon - Trestný poriadok, keď ma začali trestne stíhať a hrubo tým

narušili princíp právnej istoty, pretože takéto začatie trestného stíhania voči mojej osobe Trestný poriadok a Trestný zákon nepripúšťa.

„Štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.“ Legálny výklad tohto ustanovenia v časti „Štátne orgány môžu konať ... v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon“ podal Ústavný súd SR, a to uznesením Ústavného súdu SR zo dňa 5. 2. 1998, ktoré bolo publikované v Zbierke zákonov č. 49/98 Z. z.

Podľa tohto uznesenia Ústavného súdu SR čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v časti „Štátne orgány môžu konať ... v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon“ zodpovedá konanie orgánu štátu v rozsahu zákona bez výnimky a súčasne zákonom ustanoveným spôsobom. Tento výklad platí aj vtedy, keď sa orgán štátu domnieva, že iný štátny orgán konal spôsobom, ktorý nebol v súlade s Ústavou Slovenskej republiky. Údajné protiústavné konanie jedného orgánu štátu nie je pre iný štátny orgán dôvodom, aby konal inak ako v rozsahu zákona a zákonom ustanoveným spôsobom.

Len taký postup orgánov štátu, ktorý zohľadňuje ústavné princípy citovaného ustanovenia čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v rozsahu a spôsobom uvedeným v bode 1, je naplnením princípu právnej istoty ako nedeliteľnej súčasťou právneho štátu v zmysle čl. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Keďže Trestný poriadok ako zákon o trestnom konaní súdnom, podľa ktorého orgány činné v trestnom konaní sú povinné postupovať, nepozná ustanovenie, ako začať trestné stíhanie, kde bola prekážka neprípustnosti trestného stíhania podľa § 11 Tr. por., zahájili voči mne trestné stíhanie v rozpore so zákonom, v rozpore s Ústavou SR - čl. 2 ods. 2, s čl. 1 Ústavy Slovenskej republiky a v rozpore s legálnym výkladom Ústavy Slovenskej republiky, ktorý podal Ústavný súd SR svojím uznesením z 5. februára 1998, ktoré bolo publikované v Zbierke zákonov č. 49/98 Z. z.

Konaním orgánov činných v trestnom konaní došlo k porušeniu Ústavou SR mi garantovaných práv, a to čl. 17 ods. 2 Ústavy SR, podľa ktorého nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť osobnej slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Orgány činné v trestnom konaní toto ustanovenie hrubo porušili, keďže začali voči mne trestné stíhanie z dôvodov a spôsobom, ktorý Trestný poriadok neustanovuje a ani nepozná. Súčasne došlo aj k porušeniu zákona č. 141/1961 Zb. v znení noviel o trestnom konaní súdnom - Trestný poriadok a zákona č. 140/1961 Zb. v znení noviel - Trestný zákon.

Môj podnet sa týka porušenia môjho ústavou zakotveného práva v čl. 17 ods. 2 Ústavy SR, § 2 ods. 1 a § 11 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku, § 65 Trestného zákona vyšetrovateľmi Ministerstva vnútra SR, Sekcie vyšetrovania a kriminalisticko-expertíznych činností PZ, odbor vyšetrovania obzvlášť závažnej trestnej činnosti, Bratislava.

Ďalej sa môj podnet týka protiústavného a protizákonného postupu krajského prokurátora, ktorý podľa § 174 ods. 1 Tr. por. nevykonával dozor nad zachovávaním zákonnosti v prípravnom konaní tak, aby nedochádzalo k porušeniu zákona a ústavne zakotveného práva obvineného stanoveného v čl. 17 ods. 2 Ústavy SR.“

Navrhovateľ listom zo 16. júla 1999 svoj podnet doplnil o námietku zaujatosti, ktorú vzniesol proti „senátu Ústavného súdu SR, ktorému predsedá JUDr. Drgonec“. Námietku zaujatosti predložil v mene navrhovateľa jeho obhajca JUDr. Ľubomír Hlbočan. List zo 16. júla 1999 namiesto príčin vznesenia námietky obsahoval obhajcovu vysvetlenie: „Podrobné dôvody vznesenej námietky zaujatosti senátu JUDr. Jána Drgonca Vám zašlem v lehote 15 dní, po tom, čo ich podrobne prejednám s mojím klientom.“

V lehote ustanovenej obhajcom navrhovateľ svoju námietku zaujatosti senátu Ústavného súdu SR doplnil o podrobnú argumentáciu podpísanú ďalším obhajcom JUDr. Svetozárom Chabadom. Námietku zaujatosti proti členom II. senátu v tomto

podaní rozšíril tak, aby sa na členov senátu vzťahovala „aj na rozhodovanie v pléne Ústavného súdu SR, pokiaľ by sa predmetná vec v pléne rozhodovala“.

Právnym základom pre námietku zaujatosti senátu Ústavného súdu SR sa stala navrhovateľova požiadavka „primerane analogicky rozhodnúť podľa príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku a Trestného poriadku, ktorý analogicky platí aj v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky.“ Príčinou uplatnenia námietky zaujatosti II. senátu Ústavného súdu SR v časti boli predstavy navrhovateľa o tom, ako by mal Ústavný súd SR postupovať v konaní o podnete. Odklon ústavného súdu od týchto predstáv navrhovateľ hodnotil ako prejav zaujatosti senátu. V ďalšej časti svoju námietku zaujatosti, ktorú uplatnil 16. júla 1999, odôvodnil informáciami, ktoré masmédiá uverejnili v dňoch nasledujúcich po uplatnení námietky zaujatosti. Navrhovateľ výslovne uviedol, že sa s nimi oboznámil v momente mediálneho uverejnenia, teda až po tom, ako vzniesol svoju námietku na ústavnom súde.

V konaní o podnete, ústavnej sťažnosti, ako aj v ďalších typoch konania, ktorých účelom nie je abstraktná ochrana ústavnosti, sa od ústavného súdu vyžaduje, aby v súlade s princípmi právneho štátu zaručenými v čl. 1 Ústavy SR v záujme zachovania právnej istoty aplikoval ústavnú normu v rovnakých podmienkach vždy rovnakým spôsobom.

V okolnostiach prípadu navrhovateľ uplatnil námietku zaujatosti sudcov II. senátu Ústavného súdu SR. Námietka zaujatosti je procesnoprávnym prostriedkom garantujúcim právo na spravodlivý proces. Ústavný súd SR vyslovil právny názor: „V právnom štáte nemožno odmietnuť ochranu základného práva alebo slobody kvôli procesným nedostatkom, ktoré nespôsobila osoba namietajúca porušenie svojho základného práva“ (II. ÚS 10/99). Tento právny názor vysvetľuje vzťah medzi oprávnenou osobou a štátom. Nedostatky, ktoré vzniknú vo vzťahu medzi zástupcom oprávnenej osoby a samou oprávnenou osobou, nemožno pripísať štátu. Ak štát v zákone priznal oprávnenej osobe procesné právo slúžiace na ochranu základného práva alebo slobody a oprávnená osoba sama alebo prostredníctvom svojho zástupcu

zákonom priznané právo nesprávne uplatní, nejde o procesný nedostatok vylučujúci odmietnutie ochrany základného práva alebo slobody Ústavným súdom SR. Dôsledky nesprávneho uplatnenia základného práva alebo slobody v takom prípade zaťažujú oprávnenú osobu, a nie štát.

Judikatúra Ústavného súdu SR sa od roku 1993 zakladá na téze, podľa ktorej ústavné právo na súdnu ochranu uvedené v článku 46 Ústavy SR neznačí právo na úspech v konaní pred súdom (napr. II. ÚS 4/94, I. ÚS 40/95). Rovnaká zásada s rovnakou intenzitou platí pre všetky ďalšie práva priznané siedmym oddielom druhej hlavy Ústavy SR. Odmietnutie návrhu, ak sa udeje v súlade so zákonom, ani neúspech v konaní o prijatom návrhu nie je bez ďalšieho dôkazom o zaujatosti voči účastníkovi konania.

Ústavný súd SR v predchádzajúcich konaniach vyslovil viac právnych názorov na kritériá, ktoré treba vziať do úvahy pri hodnotení námietky zaujatosti v konaní pred Ústavným súdom SR. Základom postoja ústavného súdu k námietke zaujatosti je názor, podľa ktorého: „Námietka zaujatosti sudcu v konaní pred ústavným súdom môže mať závažnejšie právne účinky ako námietka zaujatosti sudcu v konaní pred orgánom všeobecného súdnictva. Námietku zaujatosti sudcu môže účastník konania uplatniť voči viacerým sudcom. V konaní pred všeobecným súdom uplatnenie námietky zaujatosti viacerých sudcov môže mať za následok zmenu príslušnosti všeobecného súdu. V konaní o ochrane ústavnosti taký postup nie je možný. Uplatnenie námietky zaujatosti voči viacerým sudcom môže zapríčiniť, že podmienky § 4 zákona č. 38/1993 Z. z. sa stanú nesplniteľné a spor nebude vôbec možné rozhodnúť. Preto v konaní pred ústavným súdom treba zvlášť dôsledne preskúmať, či námietku zaujatosti sudcu/ov/ účastník konania uplatnil opodstatnene.“ (II. ÚS 60/98)

Navrhovateľ vzniesol námietku zaujatosti senátu Ústavného súdu SR na základe požiadavky o analogické uplatnenie Občianskeho súdneho poriadku a Trestného poriadku. Analogické uplatnenie citovaných právnych predpisov nie je ponechané na úvahu Ústavného súdu SR ani nie je prenechané na vznesenie

požiadavky účastníkom konania. Analogické uplatnenie Občianskeho súdneho poriadku a Trestného poriadku v konaní pred Ústavným súdom SR je možné len vtedy, keď to zákon výslovne dovoľuje. Podľa § 31a ods. 2 zákona č. 38/1993 Z. z. v znení neskorších predpisov: „Na konanie a rozhodovanie o prijatom podnete sa primerane použijú ustanovenia tretej časti druhej hlavy štvrtého oddielu tohto zákona.“

V okolnostiach prípadu sa navrhovateľ pokúsil uplatniť právo, ktoré je výslovne priznané zákonom. Zákonodarca presne ustanovil čas na uplatnenie tohto práva („najneskôr na začiatku ústneho pojednávania“) aj podmienku jeho uplatnenia („Odmietnutie sa musí odôvodniť“). Ústavný súd SR v predchádzajúcej činnosti vyslovil právny názor: „V konaní pred ústavným súdom sa každý môže domáhať len toho práva, ktoré je výslovne uvedené v ústave alebo v zákone, alebo ho možno od takého práva odvodiť“ (PL. ÚS 17/94). Neexistuje ústavný ani iný právny dôvod pre uplatnenie § 28 ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z. pomocou extenzívneho výkladu práva. Účelom práva namietať zaujatosť sudcu je ochrana spravodlivého procesu. Uplatnenie námietky zaujatosti za iným účelom predstavuje zneužitie práva, ktoré nemôže vyvolať právne účinky. Ak účastník konania namieta zaujatosť celého senátu, pričom ide o jeden z dvoch senátov, ktoré vôbec môžu o jeho veci rozhodnúť, so štatistickou pravdepodobnosťou 50 : 50 rovnako môže brániť svoje právo na spravodlivý proces, ako môže sledovať svoj zámer, aby o jeho veci namiesto nestranného senátu rozhodol senát zaujatý v jeho prospech.

Oprávnená osoba musí uplatniť svoje právo zákonom ustanoveným spôsobom, aby súd mohol o uplatnenej námietke rozhodnúť. Podľa § 28 zákona č. 38/1993 Z. z. možno uplatniť námietku zaujatosti sudcu, ale nie všetkých sudcov naraz. Ústava SR v čl. 131 taxatívne ustanovuje, o čom rozhoduje súd v pléne. Ústava SR neumožňuje plénu Ústavného súdu SR, aby rozhodol o zaujatosti sudcov senátu Ústavného súdu SR. Ústava SR ani zákon nepriznáva jednému senátu právo rozhodovať o zaujatosti iného senátu.

V právnom poriadku Slovenskej republiky neexistuje právny základ pre konanie o námietke zaujatosti tak, ako ju vykonštruoval navrhovateľ. Zákon nepriznáva možnosť vznesenia námietky zaujatosti voči celému senátu Ústavného súdu SR. Navrhovateľ neuplatnil právo, ktoré sa priznáva zákonom. Pretože navrhovateľ neuplatnil právo priznané § 28 ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z., Ústavný súd SR na postup uplatnený navrhovateľom nemohol prihliadnuť.

II.

Ústavný súd podnet navrhovateľa podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení zákona č. 293/1995 Z. z. (ďalej len „zákon č. 38/1993 Z. z.“) predbežne prejednal na neverejnom zasadnutí. Podnet preskúmal tak po formálnej, ako aj obsahovej stránke a zistil, že formálne spĺňa podmienky ustanovené v § 20 citovaného zákona.

Navrhovateľ v podnete uviedol, že Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, sekcia vyšetrovania a kriminalisticko-expertíznych činností PZ, odbor vyšetrovania obzvlášť závažnej trestnej činnosti (ďalej len „vyšetrovateľ ministerstva vnútra“) a Krajská prokuratúra v Bratislave tým, že bolo proti nemu začaté trestné stíhanie porušili čl. 17 ods. 2 prvá veta Ústavy SR. Podľa tohto článku nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Orgány činné v trestnom konaní napriek vyhlásenej amnestii z 3. marca 1998 a zo 7. júla 1998 predsedom vlády Slovenskej republiky, ktorou došlo k zániku trestnosti skutkov súvisiacich s oznámeným (oznámením) zavlčením [REDAKOVANÉ] do cudziny, v trestnom stíhaní jeho osoby pokračujú. Konajú tak v rozpore s Trestným poriadkom (§ 11 ods. 1 písm. a)) a v rozpore s Ústavou SR (§ 17 ods. 2 prvá veta).

Navrhovateľ sa pritom odvolal na uznesenie Ústavného súdu SR z 5. februára 1998 sp. zn. I. ÚS 3/98. Týmto rozhodnutím Ústavný súd SR podal výklad čl. 2 Ústavy SR. Z rozhodnutia okrem iného cituje: „Údajné porušenie ústavy jedným

orgánom štátu, nie je pre iný orgán štátu dôvodom nekonať v rozsahu zákona a zákonom ustanoveným spôsobom“.

Z obsahu príloh, ktoré navrhovateľ pripojil k podnetu, Ústavný súd SR zistil nasledovný skutkový stav:

Uznesením vyšetrovateľa Policajného zboru Ministerstva vnútra SR z 9. apríla 1999 sp. zn. ČVS: VKE-1/30-98 bolo podľa § 160 ods. 1 Trestného poriadku vznesené obvinenie proti navrhovateľovi za trestný čin zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 158 ods. 1 písm. a), b) Trestného zákona v spolupáchateľstve podľa § 9 ods. 2 Trestného zákona, v súbehu s trestným činom zavlčenia do cudziny podľa § 233 ods. 1 a ods. 2 písm. a) Trestného zákona v spolupáchateľstve podľa § 9 ods. 2 Trestného zákona, za trestný čin lúpeže podľa § 234 ods. 1 a ods. 2 písm. a), b) Trestného zákona v spolupáchateľstve podľa § 9 ods. 2 Trestného zákona a trestný čin vydierania podľa § 235 ods. 1 a ods. 2 písm. a), b) Trestného zákona v spolupáchateľstve podľa § 9 ods. 2 Trestného zákona. V odôvodnení vyšetrovateľ Ministerstva vnútra SR uviedol, že zistené skutočnosti dostatočne odôvodňujú záver, že obvinený [REDACTED] bol členom organizovanej skupiny, ktorej činnosť spočívala v rozpracovaní, v sledovaní a násilnom zavlčení [REDACTED] do cudziny.

Prokurátor Krajskej prokuratúry v Bratislave uznesením z 21. apríla 1999 sp. zn. 2 Kv 4/99-298 zamietol sťažnosť navrhovateľa podanú proti uzneseniu vyšetrovateľa ministerstva vnútra z 9. apríla 1999 sp. zn. VKE-1/30-98 o vznesení obvinenia za trestný čin zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 158 ods. 1 písm. a), b) Trestného zákona spolupáchateľstvom podľa § 9 ods. 2 Trestného zákona a iné, pretože nie je dôvodné.

III.

Keďže navrhovateľ označil rozhodnutie predsedu vlády SR z 8. decembra 1998 za protiústavné a aj neplatné a na druhej strane rozhodnutia predsedu vlády SR z 3. marca 1998 a zo 7. júla 1998 za nedotknuté, čo by malo mať za následok zastavenie trestného stíhania proti jeho osobe podľa § 11 Trestného poriadku, Ústavný súd SR sa musel s týmito námietkami vysporiadať. Za tým cieľom musel dať odpoveď na nasledovné otázky:

Po prvé: Je rozhodnutie Ústavného súdu SR z 28. júna 1999 sp. zn. I. ÚS 30/99 o výklade čl. 102 písm. i) Ústavy SR takým rozhodnutím, ktorým Ústavný súd SR vyhlásil rozhodnutie predsedu vlády SR z 8. decembra za neplatné a neúčinné? Keď by ho vyhlásil za neplatné a neúčinné, o čo toto rozhodnutie opiera?

Po druhé: Záväzný výklad čl. 102 písm. i) Ústavy SR daný Ústavným súdom SR uznesením z 28. júna 1999 sp. zn. I. ÚS 30/99 zrušuje rozhodnutie predsedu vlády SR z 8. decembra 1998?

Po tretie: Môže orgán činný v trestnom konaní (vyšetrovateľ, prokurátor) rozhodnutie predsedu vlády zastupujúceho prezidenta Slovenskej republiky z 8. decembra 1998, ktoré bolo vyhlásené v Zbierke zákonov SR, nerešpektovať a zastaviť proti navrhovateľovi trestné stíhanie?

Po štvrté: Majú vôbec všetky citované rozhodnutia predsedu vlády SR právny účinok na stíhanie navrhovateľa?

Ad 1: Ústavný súd SR zastáva názor, ktorý už vyslovil aj vo svojich predchádzajúcich rozhodnutiach, že výklad Ústavného súdu SR podľa čl. 128 ods. 1 Ústavy SR nemá za následok vyhlásenie rozhodnutia predsedu vlády SR o vyhlásení amnestie, prípadne jej zrušenie, opravy a podobne za neplatné a neúčinné. Ide

o výklad, nie o rozhodnutie, ktoré by zrušovalo platný právny akt. Výkladom, ako to vysvitá zo samého slova „výklad“, Ústavný súd SR vykladá sporné ustanovenie ústavného zákona jednoznačným spôsobom, aby už k sporu, ktorý viedol k začatiu konania Ústavného súdu SR, v budúcnosti nedochádzalo. Do budúcnosti na základe tohto výkladu prezident republiky nebude môcť raz vyhlásenú amnestiu opravovať, meniť, alebo dokonca ju zrušovať. Rozhodnutie predsedu vlády SR z 8. decembra 1998 č. 375/1998 Z. z. zostáva však v platnosti.

Ad 2: Procesnoprávnym vyjadrením rozdielnosti právomocí Ústavného súdu SR sú rozdielne typy konania pred Ústavným súdom SR. Tie sa navzájom odlišujú predmetom konania, subjektom oprávneným podať kvalifikovaný návrh na začatie konania, právnym účinkom rozhodnutia a viacerými ďalšími okolnosťami. Jednotlivé typy konania pred Ústavným súdom SR nie sú vzájomne zameniteľné. Subjekt oprávnený podať návrh na začatie jedného typu konania nemá právo podať návrh na začatie iného typu konania. Výrok, ktorý môže Ústavný súd SR vysloviť v jednom type konania, nemôže vysloviť v inom type konania.

Konanie o výklade ústavy podľa čl. 128 ods. 1 Ústavy SR patrí medzi abstraktné typy konania pred Ústavným súdom SR. Výslovne to uviedol Ústavný súd SR vo svojom právnom názore: „Ústavný súd SR uplatnením svojej právomoci podľa čl. 128 ods. 1 Ústavy SR vykonáva činnosť, ktorá je formou abstraktnej ochrany ústavnosti“ (II. ÚS 69/99, str. 11). Ďalšie abstraktné konania pred Ústavným súdom SR predstavuje konanie o súlade všeobecne záväzných právnych predpisov podľa čl. 125 Ústavy SR a konanie o neplatnosti zákonom a iných všeobecne záväzných právnych predpisov vydaných v Českej a Slovenskej Federatívnej Republike podľa čl. 152 ods. 2, 3 Ústavy SR. K podstatným znakom odlišujúcim abstraktné typy konania pred Ústavným súdom SR od ostatných typov konaní patria právne účinky rozhodnutia Ústavného súdu SR. Rozhodnutia prijaté v abstraktnom konaní o ochrane ústavnosti majú všeobecný právny účinok. Ten sa dosahuje uverejnením v Zbierke zákonov Slovenskej republiky. Dokiaľ rozhodnutie Ústavného súdu SR o abstraktnej ochrane ústavnosti nie je uverejnené v Zbierke zákonov SR, nemožno mu pripísať

záväznosť voči všetkým štátnym orgánom, orgánom územnej samosprávy ani voči akýmkoľvek iným subjektom.

Výklad ústavného článku 102 písm. i) Ústavy SR daný rozhodnutím Ústavného súdu SR zaväzuje príslušné orgány len od okamihu jeho zverejnenia v Zbierke zákonov SR a účinok má do budúcnosti. Výklad bol uverejnený v čiastke 79, č. 182/1999 Z. z. s účinnosťou od 24. júla 1999.

Ad 3: Na základe výkladu Ústavného súdu SR nie je možné zastaviť trestné stíhanie. Odvolávať sa na výklad Ústavného súdu SR z 5. februára 1998 sp. zn. I. ÚS 3/98, ktorým bol vykonaný výklad článku 2 ods. 2 Ústavy SR, najmä na tú časť, že údajné protiústavné konanie jedného orgánu štátu nie je pre iný štátny orgán dôvodom, aby konal inak, ako v rozsahu zákona a zákonom ustanoveným spôsobom, a tým dokazovať, že orgány činné v trestnom konaní konali nielen v rozpore s trestným poriadkom, ale aj s Ústavou SR, v tomto prípade nemá právne opodstatnenie. V čase začatia trestného stíhania navrhovateľa platilo i v súčasnosti platí rozhodnutie predsedu vlády SR z 8. decembra 1998. Výkladom Ústavného súdu SR sa žiadne rozhodnutie predsedu vlády SR nezrušuje. To už Ústavný súd SR konštatoval.

Ústavný súd SR vyslovuje tiež názor, že ani v jednom rozhodnutí predsedu vlády SR sa neobjavili skutky, ktoré by podliehali amnestii, za ktoré je navrhovateľ stíhaný. Teda aj z týchto dôvodov rozhodnutie predsedu vlády SR z 3. marca 1998, zo 7. júla 1998, ale ani z 8. decembra 1998 nemá právny účinok na trestné stíhanie navrhovateľa. Tvrdenie za tejto situácie, že trestné stíhanie malo byť podľa § 11 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku zastavené, preto nemá opodstatnenie. Interpretáciou čl. VI rozhodnutia predsedu vlády SR z 3. marca 1998 a čl. II rozhodnutia predsedu vlády SR zo 7. júla 1998 nemožno dospieť k záveru, že sa tieto rozhodnutia týkali trestného činu zavlčenia [REDACTED] [REDACTED] do cudziny, rovnako aj ďalších trestných činov, pre ktoré je navrhovateľ stíhaný.

Ad 4: Podľa čl. VI rozhodnutia predsedu vlády SR z 3. marca 1998 sa nariadilo, aby sa nezačínalo, a ak sa začalo, aby sa zastavilo trestné stíhanie za trestné činy

spáchané v súvislosti s oznámením o zavlčení [REDACTED] [REDACTED] do cudziny. Podľa názoru Ústavného súdu SR takáto formulácia nevyklučuje trestné stíhanie za skutok týkajúci sa zavlčenia [REDACTED] [REDACTED] do cudziny. Amnestia by sa mohla vzťahovať iba na také trestné činy, pri ktorých súčasťou skutkovej podstaty je oznámenie, prípadne neoznámenie trestného činu. Podľa tohto článku by sa amnestia mohla vzťahovať napr. na trestné činy krivého obvinenia (§ 174 Trestného zákona), krivej výpovede (§ 175 Trestného zákona), neoznámenia trestného činu (§ 168 Trestného zákona), prípadne iné obdobné trestné činy.

Formuláciu amnestie „v súvislosti s oznámením“ nie je možné vykladať tak neobmedzene, že sa vzťahuje aj na skutky, ktoré predchádzali oznámeniu, akými je trestný čin zavlčenia do cudziny (§ 233 Trestného zákona), ublíženie na zdraví (§ 221 Trestného zákona), obmedzenie osobnej slobody (§ 231 Trestného zákona), lúpež (§ 234 Trestného zákona), zneužívanie právomoci verejného činiteľa (§ 158 Trestného zákona), pre ktoré sa vedie proti navrhovateľovi trestné stíhanie. Tieto trestné činy sa v žiadnej z uvedených amnestií necitujú. Amnestia hovorí o „oznámení“, nie o samotnom spáchaní trestných činov.

V druhom rozhodnutí predsedu vlády SR zo 7. júla 1998 bola použitá formulácia „v súvislosti s oznámeným zavlčením [REDACTED] [REDACTED]“ a doplňuje sa o dáta jeho narodenia a tiež dátum 31. august 1995, keď malo dôjsť k zavlčeniu. Aj pre toto rozhodnutie platí tá istá argumentácia Ústavného súdu SR ako u predchádzajúceho rozhodnutia predsedu vlády SR. Ani v tomto prípade nie sú identifikované trestné činy, ktoré sú predmetom stíhania.

Ústavný súd SR vedený týmito právnymi úvahami vyslovuje záver, že na tento prípad nemožno aplikovať ustanovenie § 11 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku, rovnako ani ustanovenie čl. 2 ods. 2 a článku 17 ods. 2 prvá veta Ústavy SR. Podľa § 11 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku trestné stíhanie (nie konanie, ako to nesprávne uviedol navrhovateľ) nemožno začať, a ak už bolo začaté, nemožno v ňom pokračovať a musí byť zastavené, ak to nariadi prezident republiky, použijúc svoje právo udeľovať

amnestiu alebo milosť. V čase začatia trestného stíhania existovalo už rozhodnutie predsedu vlády SR z 8. decembra 1998, a teda orgán činný v trestnom konaní mal vedomosť, čoho sa predchádzajúce amnestie týkali a čo rozhodnutím predsedu vlády SR z 8. decembra 1998 z predchádzajúcich amnestií vypustil. Podľa toho mohli v konaní postupovať. A aj keď by nejestvovalo rozhodnutie predsedu vlády SR z 8. decembra 1998, vzhľadom na nejasnosť predchádzajúcich rozhodnutí predsedu vlády SR nestála orgánom činným v trestnom konaní prekážka ustanovenia § 11 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku.

Na základe uvedených skutočností Ústavný súd SR prijal nasledovné právne závery:

1. Vyhlásením rozhodnutia predsedu vlády SR o amnestii č. 375/1998 Z. z. z 8. decembra 1998 podľa názoru Ústavného súdu SR nedošlo k porušeniu základných práv a slobôd navrhovateľa zaručených čl. 17 ods. 2 prvá veta Ústavy SR. K pozbaveniu osobnej slobody navrhovateľa došlo z dôvodov a spôsobom, ktorý je upravený v Trestnom poriadku.

2. Trestné stíhanie bolo začaté pre spáchanie trestných činov, na ktoré sa amnestia z 3. marca 1998 a zo 7. júla 1998 nevzťahovala, a preto vyhlásené rozhodnutie predsedu vlády SR z 8. decembra 1998 pre stíhanie navrhovateľa nemá žiadny právny účinok.

3. Na rozhodnutie predsedu vlády SR z 8. decembra 1998 nemá vplyv rozhodnutie Ústavného súdu SR z 28. júna 1999 o výklade čl. 102 písm. i) Ústavy SR, pretože výklad platí len do budúcnosti a nedotýka sa už vyhlásenej amnestie, resp. rozhodnutia predsedu vlády. Rozhodnutie predsedu vlády SR č. 375/1998 Z. z. z 8. decembra 1998 uznesením Ústavného súdu SR z 28. júna 1999 zrušené nebolo.

Na tomto skutkovom a právnom základe Ústavný súd SR vyslovuje právny názor, že podnet navrhovateľa je zjavne neopodstatnený, a preto ho podľa ustanovenia

§ 25 ods. 2 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení zákona č. 293/1995 Z. z. odmietol.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. augusta 1999

JUDr. Ján D r g o n e c
predseda senátu